

«АСТАНА» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАРЖЫ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ
АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ СОТЫНДА

31 қаңтар 2024 жыл

№: AIFC-C/CA/2023/0040 ic

MICHAEL WILSON & PARTNERS LIMITED

Арыз беруші

қарсы

(1) CJSC KAZSUBTON
(2) KAZPHOSPHATE LLP
(3) KAZPHOSPHATE LIMITED

Жауапкерлер

ШЕШІМ

Сот Судьсы:

Судья Сэр Стивен Ричардс

БҰЙРЫҚ

Мерзімді ұзарту туралы талапшарт қанағаттандырылды, алайда апелляция беруге рұқсат ету жөніндегі арыз және апелляцияны қарауды тоқтата тұру туралы арыз қабылданбай тасталды.

ШЕШІМ

1. № AIFC-C/CFI/2023/0002 іс бойынша іс жүргізу шеңберінде осы Арыз беруші, «Michael Wilson & Partners LLP» компаниясы, Англияның Жоғарғы соты 1-ші Жауапкер мен 2-ші Жауапкерге қарсы шығарған шешімдерді және/немесе осы ағылшындық шешімдерді тану және орындауға рұқсат беру туралы Нидерланды соты шығарған шешімдерді тану және орындау туралы бұйрықтар алу үшін АХҚО Сотына жүгінді. 2023 жылғы 26 қыркүйектегі шешімде баяндалған себептер бойынша, АХҚО Бірінші инстанциядағы соты ("БИС") осы талқылауды қарау үшін Соттың юрисдикциясы жоқ екенін мәлімдеді және барлық үш Жауапкерге қатысты талаптың күшін жою және талқылауды тоқтату туралы қаулы шығарды. 2023 жылғы 31 қазандағы жеке шешіммен БИС 2-ші Жауапкер мен 3-ші Жауапкердің пайдасына кейінгі шығындар туралы қаулы шығарды. Екі шешімді де Соттың бұрынғы төрағасы, Мәртебелі Лорд Манс *inter partes* процедурасына сәйкес шығарды.
2. Осы арызда Арыз беруші осы шешімдерге, сондай-ақ қосымша сот қорғауы құралына шағымдануды рұқсат сұрайды. Арыз берушінің хабарламасы 2023 жылдың 30 қазанында берілген және 31 қазандағы шығындар туралы шешімді даулауды қосу мақсатында 2023 жылдың 21 немесе 22 қарашасында өзгертілген. 2-ші Жауапкерден және 3-ші Жауапкерден арызға жазбаша қарсылықтар алынды.
3. Арыз беруші ауызша тыңдау өткізілуін сұрады, бірақ Сот арызды ауызша тыңдау өткізбей, құжаттар негізінде әділ қарауға болады деп санайды (АХҚО сотының 29.16–29.17 қағидаларын қараңыз).
4. Арызда мерзімді ұзарту туралы талапшарт бар. 29.10 қағидаға сәйкес, Арыз берушінің хабарламасы төмен тұрған Сот шешім шығарған күннен кейін 21 күннің ішінде берілуі тиіс. Юрисдикция мәселесі бойынша шешімге келетін болсақ, мерзім Арыз беруші оған шешімнің нақты қол қойылған түпнұсқасы берілген күн - 2023 жылдың 10 қазанынан бастап емес, шешім тараптарға электрондық пошта арқылы жіберілген күн - 2023 жылғы 26 қыркүйектен бастап саналды; және осы негізде Арыз берушінің хабарламасы шамамен 2 аптаға кешіктіріліп берілген. Электрондық пошта арқылы жіберілген сот шешімінде шешім мен оның негіздемесі болды. Бұл апелляция беру үшін қандай негіздер бар екенін, егер олар бар болса, анықтауға қажет нәрсенің бәрін Арыз берушіге берді. Екінші жағынан, 2023 жылғы 31 қазандағы шығыстар туралы шешімге берілген қосымша апелляция мерзімінде немесе тек мерзімді бұзумен берілген. Сондай-ақ, тиісті кезең ішінде Арыз беруші шығыстармен байланысты мәселелерді шешуге уақыт кетіруіне тура келгенін ескеру қажет. Сонымен қатар, юрисдикция мәселесі бойынша қарастырылып отырған шешімде арыз жаңа болып табылады және қарсылықтарды тек кідіріс негізінде қабылдамай тастау емес, бұл шешімге қарсылықтардың мәнін қарастыру белгілі бір құндылыққа ие.

Осының барлығын ескере отырып, Сот сұралып отырған мерзімді ұзарту берілуі тиіс деп санайды.

5. Апелляцияға рұқсат беріле алады, егер Апелляциялық сот (1) апелляцияның табысты болуына нақты мүмкіндіктер бар болса немесе (2) апелляция қаралуы тиіс болатын қандай да бір басқа салмақты себеп бар деп санайтын болса: 29.6 қағиданы қараңыз. Апелляцияның табысты болуы төмен тұрған Соттың сотта іс жүргізуде маңызды процессуалдық немесе өзге де бұзушылықтар болуы себебінен төмен тұрған соттың шешімі (1) дұрыс еместігін немесе (2) әділетсіздігін анықтауға байланысты: 29.7 қағиданы қараңыз.
6. Дауланып отырған шешімдерді қайталаудың немесе жалпылаудың қажеті жоқ. Мәтінге сілтемелер төменде талқыланатын сәттердің мәнмәтінін түсіну үшін жасала алады.
7. Юрисдикция мәселесі бойынша шешімге келетін болсақ, шешімде мәселелер егжей-тегжейлі, нақты аргументтеліп, көз жеткізерліктей талданған және көз жеткізерлік қорытынды жасалған. Арыз беруші ұсынған апелляция негіздерінің ешқайсысы да шешімнің дұрыстығына қатысты Соттың күмәндануына негіз бермейді.
8. Бірінші негіздеме БИС-тің бұрыс процедура таңдағанында болып табылады. Жалпы құқық әлемінде шетелдік сот шешімдерін тану және орындау туралы арыздарды әдетте аға судьялар емес, сарапшылар, тіркеушілер және т. б. қағаз жүзінде қарайды деп айтылады, және басқа тараптар қарауға тек кейінгі кезеңде ғана тартылады; және, шын мәнінде, бұл істе осыған ұқсас процедураны қабылдамай, Соттың қателескені мәлімделді. Алайда, мұндай мәлімдеменің ешқандай негізі жоқ. АХҚО сотының қағидаларында мұндай арыздар үшін арнайы рәсім жоқ - оларды қарау үшін юрисдикциясының жоқтығы туралы БИС тұжырымын ескерсек, бұл таңқаларлық емес. Юрисдикцияның бар-жоғы туралы мәселені (және Сот Төрағасының өзі тиісті түрде шешкен) талап қою ісін жүргізуді және арыздарды реттейтін әдеттегі процестік нормаларды қолдана отырып, соттың судьясы әділ шешкен.
9. Екінші негіздеме Қазақстан заңнамасы мен практикасына сәйкес шетелдік сот шешімдері мен қаулылары, әдетте, өзара танылып, Қазақстанның ұлттық соттарында орындала алады деген және өз шешімінің 52-тармағында керісінше мәлімдеп, БИС қателескен деген мәлімдемеге негізделген. Алайда 52-тармақта содержится более тонкая мысль о том, что Арыз берушінің АХҚО сотының шетелдік сот шешімдерін тануы және орындауы, соның нәтижесінде мұндай шешімдердің АХҚО шегінде ғана емес, Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында орындала алатындығы туралы дәлелдерінің «тікелей әсері шетелдік сот шешімдерін тануға және орындауға қатысты әдеттегі қазақстандық заңнаманың кез келген ережелерін айналып өту болады». Арыз берушінің тиісті шешімдерді 2006 жылы Қазақстанның жалпы юрисдикция соттарында орындауға тырысқан сәтсіз әрекетіне және Қазақстан Республикасы Азаматтық іс жүргізу кодексінің «шетелдік шешімдердің жалпы юрисдикция соттарының заңмен немесе Республикада ратификациялаған халықаралық шарпен анықталған шарттармен және тәртіппен ғана тануы және орындауы» көзделген 501-бабына сілтеме беріледі. Арыз беруші 2006 жылғы талқылау кейінгі ағылшын және голландиялық сот шешімдерімен байланысты еместігін және, бұдан да маңыздысы,

Қазақстан Республикасы Азаматтық іс жүргізу кодексінің 501-бабына сілтеме жасап, шетелдік сот шешімдері мен бұйрықтары Қазақстан Республикасының жалпы юрисдикция соттарында өзара түсіністік негізінде таныла және орындала алатынын көрсеткен. Бұл ережелер БИС шешімінің 52-тармағында баяндалған аргументтерге күмән келтіру үшін емес, нақтылау үшін пайдаланылады. Қалай болғанда да, 52-тармақ БИС-тің АХҚО сотының юрисдикциясы жоқтығы туралы шешім шығаруы үшін қосымша және көмекші негіз болып табылады; және егер тіпті бұл тармақ қате болса да, осы тұжырымды қолдайтын негізгі дәлелге әсер етпес еді.

10. Үшінші негіз АХҚО сотының юрисдикциясы бар екендігі туралы дәлел болып табылады, өйткені Жауапкерлердің нұсқасы бойынша, «KazChemicals» ЖШС деп аталатын компания қазіргі уақытта 2-ші Жауапкердің жалғыз қатысушысы және құрамдас бөлігі болып табылады және өзі АХҚО қатысушысы болып табылады, ал Сот АХҚО қатысушыларына қатысты юрисдикцияға ие. Мұндай аргумент мүлде иландырмайды және Соттың нақты шектеулі юрисдикциясы бар екендігі және осы, атап айтқанда, Конституциялық Заңның 13-бабында және АХҚО соты регламентінің 26-ережесінде көрсетілген юрисдикциялардың бірде-біріне жатпайтыны туралы БИС-тің дәлелдерін қарауға да, оның үстіне оларға күмән келтіруге де мүмкіндік бермейді. Соттың АХҚО қатысушыларына қатысты юрисдикциясы бар екендігі туралы жалпыланған мәлімдеме Арыз берушіні ешқайда әкелмейді. Сондай-ақ, Арыз берушінің пікірінше, 2-ші Жауапкердің жалғыз қатысушысы "KazChemicals" ЖШС емес, 3-ші Жауапкер болып табылатынын және осы жол бойынша юрисдикцияға жататынын атап өткен жөн: бұл мәселе төменде апелляцияның алтыншы негізі контекстінде қаралады.
11. Төртінші негіздеме АХҚО соты регламентінің 40 ережесі, атап айтқанда 40(3) ереже АХҚО сотының шешімдері мен төрелік шешімдерді ғана емес, ағылшындық және голландтық сот шешімдерін тануды және мәжбүрлеп орындауға рұқсат беруді көздейтінінде және бұған жол беретінінде болып табылады. 40-ереже, алайда, Арыз берушінің аргументтері қаралған және қабылданбай тасталған БИС шешімінің 38–47-тармақтарында егжей-тегжейлі қаралған. Арыз берушінің қазір ұсынып отырған аргументтері Соттың аргументтерінде қандай да болмасын кемшіліктер бар екенін көрсетпейді.
12. Бесінші негіздеме өзара тануға және мәжбүрлеп орындауға рұқсат сот жүйелерінде әрқашан да "талап қою" емес, "арыз"арқылы сұралатындықтан, Арыз берушінің "талап қоюды" талап арыз нысанын беру арқылы беруінің және табыстауының қажеті жоқ және болған еместігінде болып табылады; сонымен, Арыз берушінің "арыз" беруден басқа бірдеңе істеуінің қажеті ешқашан болмаған және ол соны жасады да. АХҚО сотының талап қоюларға да, арыздарға да қолданылатын стандартты нысанды қолдануы Арыз берушіге нұқсан келтірмеуі тиіс; өзара тану және мәжбүрлеп орындауға рұқсат алу үшін жүгінген кезде юрисдикцияның бар екендігін дәлелдеудің қажеті жоқ; Жауапкерлерді тарту қателік болды; және, жалпы, БИС дұрыс емес рәсімді қолданды деп мәлімделеді. Бұл тармақтар апелляцияның жоғарыда қабылданбай тасталған бірінші негізінің мәнін қайталайды және қалай болғанда да олар Арыз берушіні одан әрі ілгерілетпейді. Олар Арыз берушінің БИС шешімінің 29-тармағында қысқаша баяндалған аргументтерін, атап айтқанда, «мұндай қарапайым арыз үшін Конституциялық Заңнан немесе Сот Регламентінен юрисдикция негіздерін іздеудің қажеті жоқ» деген аргументін көрсетеді. БИС шешімі, алайда, бұл аргументті елеулі негіздермен қабыл алмайды.

Ол Конституциялық заңда және Соттың Регламентінде юрисдикция негізін табу және (шешімнің 53-тармағында көрсетілгендей) талқылауды талап қою/арыз нысанын юрисдикция негізін көрсете отырып толтырудан бастау жөнінде нақты талапшарт белгілейді.

13. Алтыншы негіздеме БИС шешімінің 27-тармағымен байланысты, онда Сот Арыз беруші, тіпті юрисдикция туралы негізгі мәселені қалдырып, 3-ші Жауапкердің талап қоюына қосылуға ешқандай негіз келтірмеуінің себептерін келтіреді. Бұл дәлелдер жоғарыда қарастырылған үшінші негіздемелермен сабақтас. Арыз берушінің ісі бойынша 3-ші Жауапкер 2-ші Жауапкердің жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің жалғыз қатысушысы болған және болып табылады және осы ретінде 2-ші Жауапкерді басқару мен бақылауды жүзеге асырады; 3-ші Жауапкердің юрисдикцияда активтері бар; және өзара тануға және оған қарсы мәжбүрлеп орындауға рұқсат алу үшін Арыз беруші АХҚО сотына толықтай негізді түрде жүгінді деп мәлімделеді. Жауапкерлердің қазіргі уақытта 2-ші Жауапкердің жалғыз қатысушысы 3-ші Жауапкер емес, "KazChemicals" ЖШС болып табылатыны туралы нұсқасына келетін болсақ, қатысу үлестерінің 3-ші Жауапкерден "KazChemicals" ЖШС-ына болжамды табысталғанының жарамдылығы жоққа шығарылып отыр, бірақ 2-ші Жауапкердің жалғыз қатысушысы ретінде "KazChemicals" ЖШС-ның өз құқықтарын жүзеге асыруы "АХҚО-да жүзеге асырылатын қызмет" ретінде Конституциялық заңның 13.4(2) бабына және "АХҚО-да жүзеге асырылатын операциялар" ретінде Соттың регламентінің 26(1)(b) Ережесінің қолданылуына» жатады деп мәлімделеді. БИС шешімі қате болып табылады, өйткені онда бұл мәселелер қарастырылмайды деп мәлімделеді. Бұл аргумент те мүлдем иландырмайды. Ол шешімнің 27-тармағында келтірілген себептерге күмән келтірмейді, олар бойынша юрисдикцияға қатысы негізгі мәселеге байланыссыз, 3-ші Жауапкерге қарсы іс жүргізу заңсыз және қолданылуы мүмкін емес болып табылады. Ол сонымен қатар іс жүргізуді Конституциялық заңның 13-бабындағы немесе Сот Регламентінің 26-ережесіндегі юрисдикция аяқтамасына келтіру үшін де немесе Конституциялық заңда немесе Сот Регламентінде осы іс жүргізу үшін юрисдикция жоқтығы туралы БИС шешімінің дұрыстығына басқа түрде күмәндану үшін ешқандай аргументтелген негіздер бермейді.
14. Жетінші және соңғы негіздеме шығыстар туралы шешімге қатысты. Шығыстарға қатысты Арыз берушіге оның құқығы бар болған ауызша тыңдауды бермей; егжей-тегжейлі бағалауға кірісуден бас тартып (Сот Төрағасының бағалауды өз бетінше өткізу мүмкіндігі болмаған); 3-ші Жауапкердің өкілдеріне Жауапкерлердің қайсыбірі емес, банк төлем жасағанының дәлелі бар және болжалды шығыстардың шектен тыс сипаты туралы ұсынымдаркірген Арыз берушінің құжаттарына назар аудармай; және Жауапкерлер Арыз берушіге төлеуі тиіс болған сот борыштарын есепке алуға рұқсат етпей, БИС қате жіберді деп қысқаша мәлімделеді. Бұл ұсынымдардың бірде-бірі негізделмеген. Сот Қағидаларында шығыстар туралы мәселе бойынша ауызша тыңдауға автоматты құқық көзделмеген. Істі құжаттар негізінде қарау керек пе, әлде тыңдау тағайындау керек пе – мұны Сот өзінің қарауы бойынша шешеді. Осы істі құжаттар негізінде қарау туралы БИС шешімі қате болды деуге болмайды. Бұдан басқа, барлық тараптарға өз аргументтерін ұсыну әділ мүмкіндігі берілді және бұл аргументтерді, сөзсіз, Сот шығыстар туралы арыз бойынша шешім қабылдаған кезде назарына алды. Арыз берушіні 2-ші Жауапкер мен 3-ші Жауапкердің шығыстарын төлеуге міндеттеу шешімі, сонымен қатар нақтыланған бағалау тағайындамай, 26.13 Қағидада көзделген дискрециялық өкілеттіктерді іске асыру тәртібімен шығыстарды дереу бағалауды жүргізу шешімі де Қағидаларға сәйкес принципіалды негізде қабылданған;

Сот Жауапкерлердің олардың шығыстарды өтеу және Арыз берушінің қарсылықтарын қабылдамай тастау туралы талапшарттарын қолдайтын құжаттарын қабылдауға құқылы болды. Сот өзінің қарауы бойынша шығыстарды әбден толық көлемде дереу бағалай алатын еді.

15. Қорытындылай келе, юрисдикция мәселесі бойынша шешімге қатысты да, шығыстар туралы арыз бойынша шешімге қатысты да апелляцияның сәтті болуының нақты мүмкіндігі жоқ екенін атап өткен жөн. Соттың бұрынғы төрағасы қабылдаған шешімнің айқын сипатын ескере отырып және юрисдикция мәселесінің ықтималды маңыздылығына қарамастан, апелляцияны қарауға басқа да салмақты дәйектер жоқ.
16. Тиісінше, апелляцияға рұқсат беру шарттары сақталмаған және рұқсат беру туралыарыз қабылданбай тасталуы тиіс.
17. Қосымша сот қорғауы құралына келетін болсақ, бұған дейін бұл Сот Арыз берушінің іс бойынша іс қарауды апелляцияға беруге рұқсат туралы арыз қаралғанға дейін тоқтата тұру туралы арызын қанағаттандырудан бас тарту туралы бұйрық шығарған болатын. Апелляцияға рұқсат беруден бас тартылып отырған жағдайда, Арыз берушінің істі қарауды апелляция берілгенге дейін тоқтата тұру туралы арызы да қабылданбай тасталуы тиіс.

Сот қабылдады,

Сэр Стивен Ричардс

Судья, АХҚО соты

Өкілдік ету:

Арыз берушінің атынан Майкл Уилсон мырза өкілдік етті, Серіктес, "Michael Wilson & Partners, Ltd", Алматы, Қазақстан.

1-ші Жауапкердің атынан өкілдік етілген жоқ.

2-ші Жауапкердің атынан Бақыт Түкулов мырза өкілдік етті, Серіктес, "Tukulov & Kassilgov Litigation" ЖШС, Алматы, Қазақстан.

3-ші Жауапкердің атынан Динара Нұрғазы ханым өкілдік етті, Серіктес, "Kinstellar" ЖШС, Алматы, Қазақстан.